

КОНФЛІКТОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПОДРУЖЖЯ У РОЗВ'ЯЗАННІ СІМЕЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Резюме

Актуальність дослідження зумовлена потребою розв'язання сімейних конфліктів як значущих психологічних проблем, що потребують вирішення і спричиняють активність подружжя, спрямовану на подолання протиріч чи суперечок у родині, зумовлених різними причинами. Особливо затребуваним у контексті вирішення досліджуваної проблеми є розв'язання конфліктів у подружній парі в кризових умовах сьогодення шляхом формування конфліктологічної компетентності сім'ї. **Мета статті** передбачає визначення рівня конфліктологічної компетентності та значущості властивостей конфліктно-компетентної поведінки подружжя у розв'язанні сімейних конфліктів. У дослідженні використано комплекс теоретичних **методів наукового пізнання** (аналіз, синтез - дозволили охарактеризувати ключові поняття дослідження, проаналізувати наукові джерела; систематизація та узагальнення – сформулювати висновки) та **емпіричних** (методика «Оцінка рівня компетентності у вирішенні конфліктів» та ін.). Вибірку склали 65 осіб, яких було розподілено на групи залежно від віку, статі, місця проживання, років подружнього життя, кількості дітей у сім'ї.

Наведено **результати емпіричного дослідження** конфліктологічної компетентності подружжя. Виявлено недостатній рівень її сформованості у більше ніж половини досліджуваних (низький).

За результатами дисперсійного аналізу виявлено статистично значущі особливості конфліктологічної компетентності залежно від статі (чоловіки більш компетентні порівняно з жінками), місця проживання (чоловіки у сільській місцевості характеризуються вищими показниками порівняно з чоловіками, які проживають у місті, та жінками, незалежно від місця проживання), кількості дітей в родині (найбільш високі показники компетентності виявлені у чоловіків у сім'ях, де є 1 дитина і у жінок, у сім'ях яких є 2 дитини), років подружнього життя (найбільш спроможними до розв'язання сімейних конфліктів є жінки, які перебувають у шлюбі понад 10 років та чоловіки з сімей, стаж яких 5-10 років) та ін.

Перспективним вбачається необхідність розробки й апробації програми сприяння формуванню конфліктологічної компетентності подружжя

Ключові слова: конфліктологічна компетентність; подружжя; сімейний конфлікт.

Вступ. У сучасному українському суспільстві сім'я зазнає значних трансформацій, що зумовлено різними уявленнями про «ідеальний тип сім'ї у

чоловіків і жінок, гендерний розподіл сімейних ролей» (Бужинська, 2020:135-137), суперечливе ставлення до їх виконання тощо. Усе це впливає на взаємини у сім'ях, здатність виконувати життєвонеобхідні функції і може спричинювати незадоволеність особистісних потреб її членів, непорозуміння, рольові перевантаження, сімейні конфлікти як зіткнення протилежних інтересів, поглядів; крайнє загострення суперечностей, що викликає ускладнення або гостру боротьбу(Бандурка& Скакун, 2002:146).

Конфлікт (від лат. *conflictus* – зіткнення) – певна завершальна ланка механізму вирішення суперечностей у системі відносин. Інакше кажучи, конфлікт – це не відхилення від норми, а норма співіснування людей, певна форма встановлення і зміни пріоритетів у системі інтересів, потреб членів родини чи суспільних відносин взагалі (Балахтар, 2017:354).

Причини конфлікту можуть бути приховані і психологічно захищені в глибині підсвідомості. Крім того, вони можуть бути невлотимими через так званий закон кругової каузальності (причинності) сімейних відносин, який проявляється і в сімейних конфліктах. Причиною конфліктності у родинах є вікова різниця між поколіннями (батьками та дітьми), відмінності у характерах, що утруднює взаєморозуміння, непорозуміння у площині цінностей, стандартів поведінки. Підґрунтя причин має досить широку варіативність політичного, міжнаціонального, економічного або будь-якого іншого характеру. Тому проблема виявлення сутності, причин, форм прояву конфліктів, що, у свою чергу, потребує пошуку шляхів і можливостей розв'язання сімейних конфліктів, є на сьогодні особливо актуальним. Адже, поки людина усвідомить справжню причину конфлікту (психотравму, розлад тощо), усуне провокуючі чинники, розпочне роботу безпосередньо з самою проблемою, то вона встигає розростися, пустити коріння і перейти в запуснену стадію. Тим самим спричинюючи «дезорганізацію шлюбно-сімейних відносин, що проявляється у зростанні кількості розлучень, зниженні якості сімейних взаємостосунків та задоволеності шлюбом, погіршенні адаптивних можливостей подружжя, послабленні захисної

функції сім'ї від динамічних процесів, що відбуваються у суспільстві» (Сингаївська & Лукаш, 2021: 252). Тому важливим для подружжя є набуття компетентності у розв'язанні сімейних конфліктів, бо сім'я – це надзвичайно важливий соціальний інститут у державі, який є гарантом майбутнього (Пірен, 2003). Здатність контролювати конфліктні ситуації, ефективно їх вирішувати, і навіть використовувати для розвитку сімейних взаємин дає змогу ефективніше використовувати особистісний потенціал кожного члена родини, стабілізуючи соціально-психологічний клімат у сім'ї. Процес формування конфліктологічної компетентності сім'ї є складним, тривалим, але вкрай необхідним.

Метою статті є визначення рівня конфліктологічної компетентності та значущості властивостей конфліктно-компетентної поведінки подружжя у розв'язанні сімейних конфліктів.

Завдання дослідження:

- 1) розкрити сутність феномену «сімейні конфлікти»;
- 2) емпірично визначити рівень конфліктологічної компетентності подружжя у розв'язанні сімейних конфліктів.

Методи та методики дослідження. З метою визначення рівня конфліктологічної компетентності та значущості властивостей конфліктно-компетентної поведінки подружжя у розв'язанні сімейних конфліктів проведено дослідження, в якому було використано комплекс теоретичних методів наукового пізнання – аналіз, синтез, що дозволили охарактеризувати ключові поняття дослідження, проаналізувати наукові джерела; систематизація та узагальнення – сформулювати висновки, а також емпіричні – методика «Оцінка рівня компетентності у вирішенні конфліктів» (П. Хепнера, І. Петерсена). Досліджуваним була запропонована методика, яка містить 18 тверджень, кожне з яких варто було оцінити відповідно до запропонованої шкали оцінювання (4 бали – «цілком вірно», 3 бали – «швидше вірно»; 2 бали – «швидше невірно»; 1 бал – «невірно»). У дослідженні взяли участь 65 осіб.

Таблиця 1.

**Розподіл досліджуваних залежно від віку, статі, місця проживання,
років подружнього життя, кількості дітей у сім'ї**

Група досліджуваних	Кількість осіб	Валідний процент
вік		
до 20 років	4	6,2
21-30 років	10	15,4
31-40 років	16	24,6
41-50 років	19	29,2
51-60 років	7	10,8
Понад 60 років	9	13,8
стать		
чоловіки	29	44,6
жінки	36	55,4
місце проживання		
місто	58	89,2
село	7	10,8
роки подружнього життя		
до 5-ти років	18	27,7
5-10 років	10	15,4
Більше 10 років	37	56,9
кількість дітей у сім'ї		
родина без дітей	18	27,7
1 дитина	20	30,8
2 дитини	21	32,3
3 і більше дітей	6	9,2

З таблиці 1 видно, що, вибірку склали 44,6% чоловіків і 55,4 жінок, що відповідає відсотковому складу генеральної сукупності досліджуваних студентів; 89,2% яких проживають у місті, а 10,8% - у сільській місцевості; віком до 20 років (6,2%), 21-30 років (15,4%), 31-40 років (24,6%), 41-50 років (29,2%), 51-60 років (10,8%) і понад 60 років (13,8%); зі стажем подружнього життя до 5-ти років (27,7%), 5-10 років (15,4%) і більше 10 років (56,9%). Серед досліджуваних є особи з родин без дітей (27,7%), з 1-ю дитиною (30,8%), 2-ма дітьми (32,3%), 3-ма і більше дітей (9,2%).

Статистична обробка даних і графічна презентація результатів дослідження реалізувалась з використанням комп'ютерної програми SPSS (версія 25.0).

Результати. Сімейні конфлікти є широко розповсюдженим явищем, що свідчить про дисгармонію в сімейних стосунках. І це не дивно, адже саме в родині відбуваються тісні контакти між людьми. При цьому кожний з членів сім'ї хоче жити згідно зі своїми ідеями і поглядами, і не завжди виходить порівняти їх зі звичками і переконаннями інших членів сім'ї. На цьому ґрунті можуть виникати сімейні конфлікти як «протиборство між членами сім'ї на основі зіткнення протилежно спрямованих мотивів і поглядів»(Васильченко, 2016:221-228). Люди не можуть зрозуміти один одного і приходять до неправильного висновку. Це породжує претензії і образи, і не завжди виходить врегулювати проблему мирним шляхом.

Сімейні конфлікти та їх причини можуть бути зовсім різними, але найчастіше вони пов'язані між собою. Серед причин сімейного конфлікту варто віднести (Кругла, 2017:72) наміри змінити партнера. Як це не дивно, але ті, від кого ми вимагаємо змін, зовсім не хочуть бути глиною, з якої можна зліпити все, що завгодно. У них є свої переконання, уявлення про правила сімейного життя, цінності, на які вони спираються; егоїзм; ревності; невміння спілкуватися один з одним; непорозуміння як результат небажання вести діалог; обмеження свободи дій одним із подружжя, самовираження членів сім'ї; незадоволення потреби в позитивних емоціях (відсутність ласки, турботи, уваги й розуміння); побутова невлаштованість; зрада; неповага один до одного; різні погляди на сімейне життя; невідповідність темпераментів; шкідливі звички одного з подружжя та пов'язані з ними наслідки (алкоголізм, наркоманія, токсикоманія та ін.); небажання допомагати один одному; авторитарний, жорсткий тип взаємовідносин, які склалися в сім'ї; наявність важких матеріальних проблем, які практично не можливо розв'язати; розбіжності в духовних інтересах, сексуальна дисгармонія партнерів; авторитарне втручання родичів в подружні відносини тощо.

Цікавим у контексті досліджуваної проблеми є підхід дослідників В. Мягера та Т. Мішиної, які вважають, що конфлікт у сім'ї виникає у тому випадку, коли обидва учасники прагнуть оволодіти одним і тим самим об'єктом, зайняти одне і те ж місце чи виняткове положення, грати несумісні ролі, досягнути різноспрямованих цілей (Мягер&Мішина, 1979:297-310).

Окрім того, у суспільній свідомості конфлікт, як правило, асоціюється з тим, чого не має бути у сім'ї. Так, конфлікт містить можливість виходу на новий рівень взаємин, знаходження нових можливостей. Успішні сім'ї відрізняються від проблемних не відсутністю чи низькою частотою конфліктів, а незначною їх глибиною і безболісністю (Мягер&Мішина, 1979; Андреева, 2005).

Зважаючи на джерело, сімейні конфлікти бувають: ціннісні – наявність у подружжя протилежних цінностей та інтересів; позиційні – боротьба за лідерство в сім'ї, незадоволеність у визнанні значущості «Я» одного із членів сім'ї; сексуальні – психосексуальна несумісність подружжя; емоційні – незадоволення потреби в позитивних емоціях: відсутність ласки, турботи, уваги і розуміння зі сторони одного із членів подружжя; господарсько-економічні – різні погляди на ведення домашнього господарства, тяжке матеріальне становище сім'ї (Сингаївська & Лукаш, 2021:254). Крім того, подружжя може по-різному себе поводити. У залежності від особливостей прояву, конфлікт може бути відкритим із взаємними словесними образами членів родини (некоректна взаємодія) чи мати прихований характер (демонстративне мовчання, різкі реагування (жести, погляди). Таким чином, ці та інші причини, чинники спричинюють порушення взаємодії у сім'ї, що може супроводжуватися конфліктними ситуаціями у вигляді суперництва, псевдоспівробітництва, ізоляції на різних етапах її розвитку і призводити до розлучення (формального розірвання шлюбу).

Варто також звернути увагу, що гострота конфліктів, їх частота, сила емоційних вибухів, контроль за власною поведінкою, тактика і стратегія поведінки партнерів у різних конфліктних ситуаціях у родині залежать і від

індивідуальних особливостей (темпераменту, характеру) її членів, соціально-психологічних чинників («безпеки і комфортності домашнього середовища, атмосфери любові, що характеризують сімейні радощі, близькість і гармонію, відкритості і довірливості міжособистісних взаємин, батьківського контролю і включеності в життя дітей, відчуття значущості в сім'ї, сімейної підтримки відносин з людьми і видів діяльності дітей за межами сім'ї») (Serdiuk, 2011:44-51)).

Попередження сімейних конфліктів залежить від усіх членів сім'ї і, насамперед, від самих чоловіка і дружини. При цьому варто зазначити, що деякі дрібні сімейні сварки можуть мати позитивну спрямованість, допомагаючи дійти згоди зі спірних питань і запобігти більш глибокому конфлікту. Але, у більшості випадків, варто попереджувати сімейні конфлікти, не допускаючи їх розвитку.

Важливу роль при цьому відіграє конфліктологічна компетентність подружжя, що свідчить про обізнаність кожної особистості щодо конфліктів, здатності їх прогнозувати, попереджувати і розв'язувати. Конфліктна компетентність передбачає пізнання психологічних труднощів, механізмів їх прояву у сімейних взаєминах і сімейній життєдіяльності в цілому, а у вмінні їх долати, конструктивно й успішно вирішувати конфліктні ситуації, обстоювати власні інтереси, уникаючи негативних емоцій у ставленні до партнера (Воронцова & Данєчкіна, 2006:302-307).

З метою визначення рівня конфліктологічної компетентності та значущості властивостей конфліктно-компетентної поведінки у вирішенні конфліктів нами проведено дослідження, в якому взяли участь 65 осіб. На першому етапі дослідження виявлено недостатній рівень сформованості конфліктологічної компетентності (табл. 2).

Як видно з даних, наведених у табл. 2, високий рівень конфліктологічної компетентності виявлено лише у 12,3% осіб. Третя частина досліджуваних (30,8%) характеризуються середнім рівнем компетентності у розв'язанні конфліктів. Тривогу викликає той факт, що кожному другому сім'янину

властивий низький (56,9%) рівень конфліктологічної компетентності, що, на наш погляд, свідчить про труднощі у конструктивному вирішенні конфліктів у сім'ї, неконфліктному спілкуванні у складних ситуаціях сімейного життя, оцінці, розумінні і попередженні конфліктів.

Таблиця 2

Розподіл досліджуваних за рівнями конфліктологічної компетентності

Рівні конфліктологічної компетентності	Кількість досліджуваних, у %
низький	56,9
середній	30,8
високий	12,3

Це, у свою чергу, свідчить про гостру потребу формування навичок управління конфліктними явищами, розвитку здатності до рефлексивного аналізу, вміння розвивати конструктивний початок конфлікту, що виникає, вміння передбачати можливі наслідки складних міжособистісних ситуацій, вміння конструктивно регулювати протиріччя і конфлікти, набуття навичок усунення негативних наслідків конфліктів (Кляп, 2014).

Більш детальний аналіз значущості властивостей конфліктно-компетентної поведінки у вирішенні конфліктів показав (табл. 3), що для третини досліджуваних більшість проблем настільки складні, що вони не в змозі їх вирішити (33,8%), або вирішують в стані запалу (33,8%), емоційно і не можуть пригадати про ефективні способи їх розв'язання (35,4%), оскільки у конфлікті завжди важко координувати свої дії (29,2%).

Таблиця 3

Розподіл досліджуваних представників сімей за рівнями конфліктологічної компетентності

Твердження	рівні конфліктологічної компетентності, у %		
	низький	середній	високий
Я маю власну методику вирішення конфліктів	5,5	13	66,2
Я добре сприймаю всі деталі того, що відбувається у конфліктній ситуації	1,5	16,9	64,6
Мій прогноз про те, як буде відбуватися конфлікт, майже завжди виправдовується	0,8	10	78,5
Я вважаю, що можу вирішити більшість проблем.	1,5	24,6	81,5

Я довіряю своїм здібностям вирішувати складні ситуації	-	23,1	66,2
Я завжди впевнений, що досягну мети й здолаю всі труднощі	1,5	15,4	56,9
Я досить ефективно вирішую конфліктні ситуації.	7,7	18,5	61,5
Більшістю рішень, прийнятих в умовах конфліктної ситуації, я залишаюся задоволеним	1,5	27,7	78,5
Більшість проблем настільки складні, що я не в змозі їх вирішити	33,8	55,4	10,8
Більшість проблем я вирішую в стані запалу	33,8	27,7	38,4
Якщо мені вдалося залагодити конфліктну ситуацію, то я завжди намагаюся зрозуміти внаслідок чого це сталося	12,3	21,5	53,8
Я завжди аналізую реакцію на конфлікт щойно залучених у нього людей	6,2	13,8	80
На конфлікти я реаую так емоційно, що не можу пригадати про ефективні способи його розв'язання	35,4	27,7	36,9
У конфлікті мені завжди важко координувати свої дії	29,2	38,5	32,3
Обмірковуючи варіанти дій у конфлікті, мені завжди складно оцінити вірогідність їх успішності	15,4	41,5	43,1
У конфліктній ситуації я часто обдумую судження, яке в подальшому не виправдовується	18,5	47,7	33,8
Якщо я помічаю ознаки напруженості, то спочатку все добре обмірковую, перш ніж діяти	13,8	16,9	69,3
Якщо я стикаюся з проблемою, то керуюся рішенням, яке найперше спало на думку	15,4	36,9	47,7

Як видно з таблиці 3, більше ніж половину досліджуваних характеризує наявність власної методики вирішення конфліктів (66,2%), сприйняття всіх деталей того, що відбувається у конфліктній ситуації (64,6%), здатність до прогнозування подальших подій розгортання конфлікту (78,5%), спроможність вирішити більшість проблем (81,5%), довіряючи власним здібностям вирішувати складні ситуації (66,2%), впевненості у досягненні мети й здоланні всіх труднощів (56,9%), ефективності вирішення конфліктних ситуацій (61,5%). При цьому більшістю рішень, прийнятих в умовах конфліктної ситуації, досліджувані задоволені (78,5%), аналізуючи

реакцію на конфлікт щойно залучених у нього людей (80%), добре обмірковуючи, перш ніж діяти (69,3%).

За результатами дисперсійного аналізу виявлено статистично значущі відмінності конфліктологічної компетентності залежно від статі, місця проживання (рис.1), кількості дітей в родині, років подружнього життя та ін. Так, досліджувані чоловіки, які проживають у сільській місцевості характеризуються вищими показниками (у середньому 59,5 балів) порівняно з чоловіками, які проживають у місті (у середньому 49,01 балів) та жінками з сімей, що проживають як у місті, так і у селі (у середньому 50,4 і 45,2 бали відповідно)($p < 0,01$).

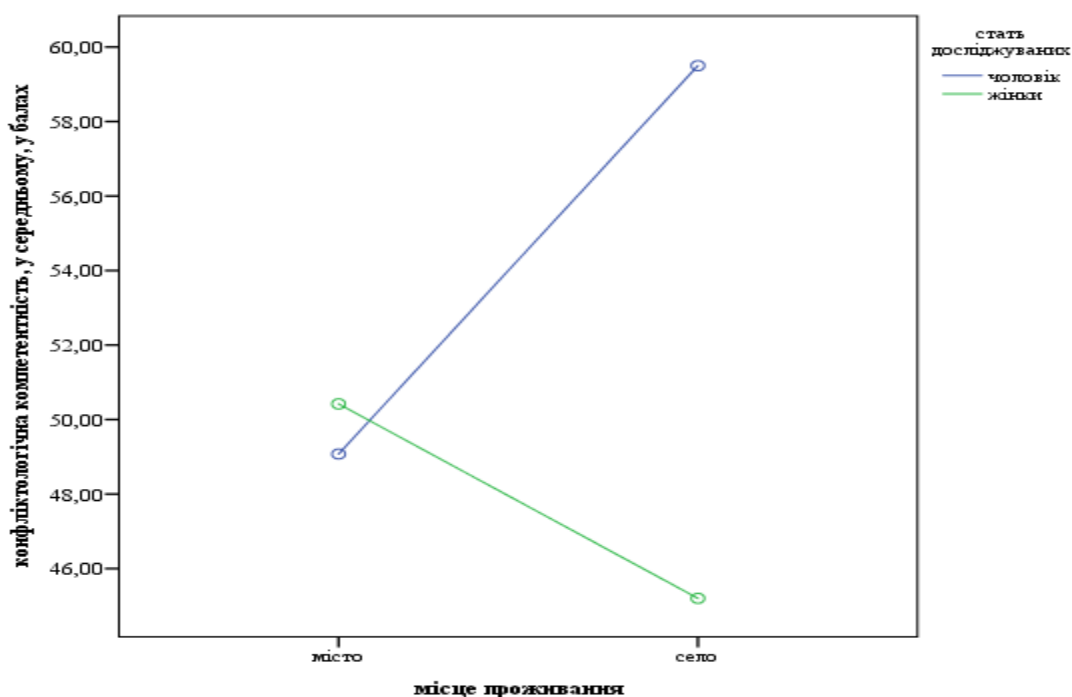

Рис. 1. Особливості конфліктологічної компетентності залежно від статі і місця проживання досліджуваних

Це свідчить про грамотне попередження виникнення і розв'язання конфліктів чоловіками у сім'ях саме у сільській місцевості, а це говорить про розуміння ними сутності, природи, причин та усіх функцій конфлікту, а також наявні вміння роз'яснити членам родини можливості трансформації конфлікту в конструктивну взаємодію, шляхи розв'язання конфлікту. Крім того, на конфліктологічну компетентність членів родини впливають роки подружнього життя (рис. 2, $p < 0,01$).

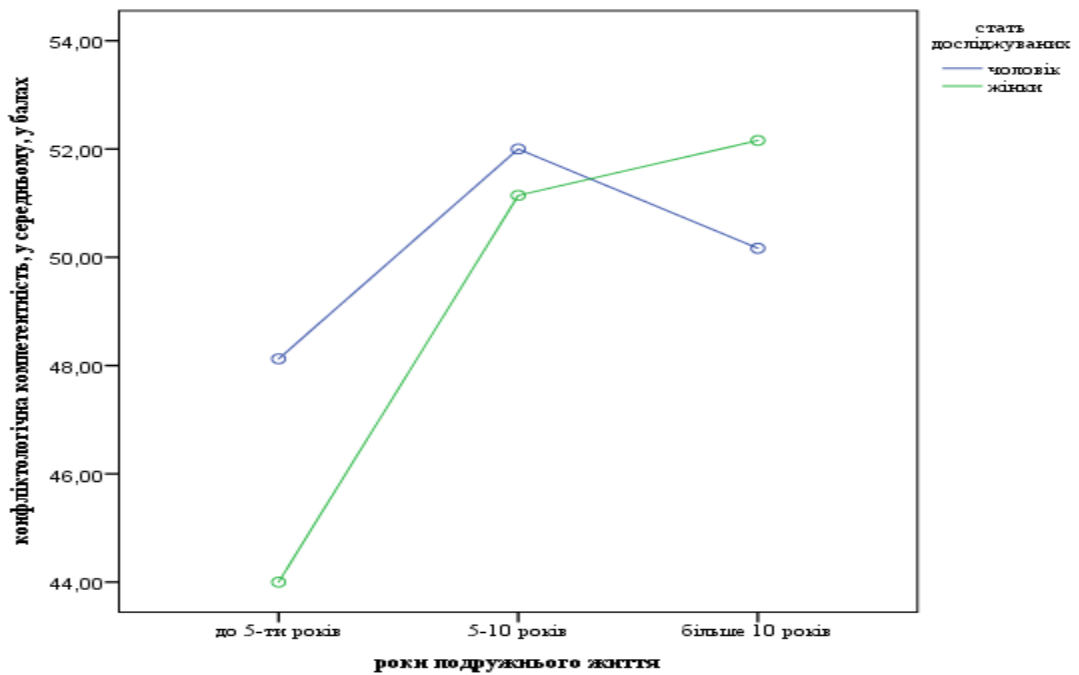

Рис. 2. Особливості конфліктологічної компетентності залежно від статі і років подружнього життя досліджуваних

Так, найбільш спроможними до розв'язання сімейних конфліктів є жінки, які перебувають у шлюбі понад 10 років (у середньому 52,2 бали) та чоловіки з сімей, стаж яких 5-10 років (у середньому 52,0 бали). Найменш стійкими до конфліктів є жінки у шлюбі до 5 років (у середньому 44,0 бали).

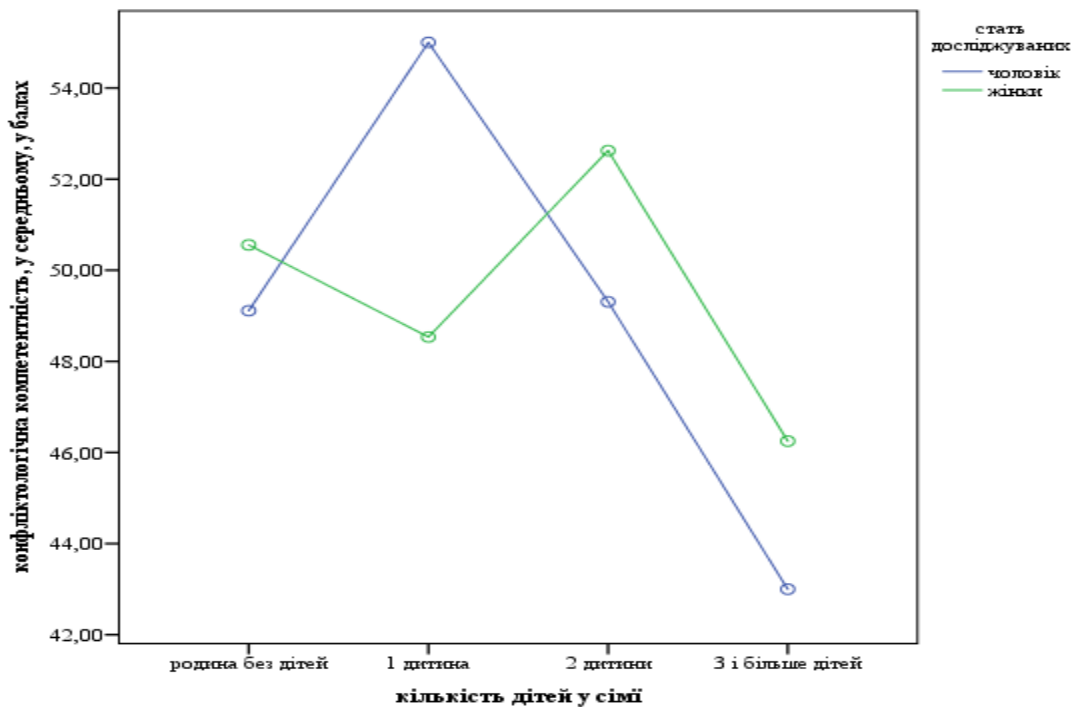

Рис. 3. Особливості конфліктологічної компетентності залежно від статі і кількості дітей в родині

Як видно з рисунку 3 ($p < 0,01$), здатність вміло ідентифікувати конфлікти, що можуть виникати в сім'ї, діагностувати їх причини, формувати шляхи їх конструктивного вирішення та можливого запобігання і зменшення негативних наслідків прояву конфліктів на основі наявних знань, умінь та навичок із зростанням кількості дітей в родині у цілому знижується. При цьому варто відзначити, що найбільш високі показники компетентності виявлені у чоловіків у сім'ях, де є 1 дитина (у середньому 55,0 бали) і у жінок, у сім'ях яких є 2 дитини (у середньому 52,6 бали). Найменш здатні до компромісу і чоловіки і жінки, в родинях яких народилося 3 і більше дітей (у середньому 43,0 і 46,2 балів відповідно). Ймовірно, це можна пояснити наявністю досвіду і вміннями розв'язувати конфлікти. Крім того, деяку дрібні сімейні сварки можуть мати позитивну спрямованість, допомагаючи дійти згоди зі спірних питань і запобігти більш глибоким конфліктам. Схожі особливості конфліктологічної компетентності виявлено у досліджуваних і залежно від статі і віку досліджуваних ($p < 0,01$).

Отже, конфліктологічна компетентність подружжя є характеристикою обізнаності кожної особистості щодо сутності конфліктів, здатності їх прогнозувати, попереджувати і розв'язувати у сімейному житті. Як показали результати емпіричного дослідження в охоплених представників подружжя виявлено недостатність сформованості конфліктної компетентності, що свідчить про психологічні труднощі і потребує більш глибокого пізнання і розуміння механізмів їх прояву у сімейних взаєминах і сімейній життєдіяльності загалом, а також вмінь їх долати, конструктивно й успішно вирішувати конфліктні ситуації, обстоювати власні інтереси, уникаючи негативних емоцій у ставленні до партнера зокрема. Крім того, за результатами дисперсійного аналізу виявлено статистично значущі відмінності конфліктологічної компетентності досліджуваних залежно від статі, місця проживання, кількості дітей в родині, років подружнього життя.

Перспективи подальших досліджень. Перспективним, на нашу думку, є необхідність сприяння формуванню конфліктологічної компетентності

подружжя, в тому числі розвитку їх особистісних якостей (стресостійкості, емоційного інтелекту, критичного мислення, вмінь швидко приймати рішення в критичних ситуаціях тощо), які .

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Андрєєва, Т. В. (2005). Психология современной семьи : монографія. Санкт-Петербург : Мова.

Балахтар, В. В. (2017). Педагогіка і психологія в соціальній роботі. Київ : Талком.

Балахтар, В. В. (2018). Психологія особистості фахівця з соціальної роботи. (Монографія). Київ : Талком.

Бандурка, О. М. & Скакун, О. Ф. (2002). Юридична деонтологія : підручник Харків : Вид-во НУВС.

Бужинська, С. М. (2020). Сімейні конфлікти: причини виникнення та засоби психологічної допомоги. *Theoretical and empirical scientific research : concept and trends: Collection of scientific papers «ΛΟΓΟΣ» with Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (United Kingdom, Oxford, July 24, 2020) : Oxford Sciences Ltd. & European Scientific Platform, 2, 135-137.*

Васильченко, О. М. (2016). Сучасні підходи до дослідження сім'ї у психології. *Правничий вісник Університету «КРОК»*, 24, 221-228.

Воронцова, О. В. & Данєчкіна, Ю. (2006). Конфліктність та конфліктна компетентність особистості. *Збірник наукових праць «Вісник Національного університету водного господарства та природокористування»*. Рівне, 3 (35). 302-307.

Кляп, М. І. (2014). Зміст конфліктологічної компетентності майбутніх фахівців та особливості її формування. *Науковий вісник УжНУ*, 1 (5).

Кругла, Т. О. (2017). Сімейний конфлікт. Причини виникнення, попередження, врегулювання. Тернопіль: ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України», 71-74.

Мягер, В. К. & Мишина, Т. М. (1979). Семейная психотерапия. Руководство по психотерапии. Ташкент: Медицина, 297-310.

Мясищев, В. Н. (1995). Психология отношений. Москва: Институт практической психологии, Воронеж: НПО МОДЭК.

Пірен, М. І. (2003). Конфліктологія : підручник. Київ : МАУП.

Пезешкиан, Н. (1995). Психотерапия повседневной жизни. Тренинг воспитания партнерства и взаимопомощи. Москва: Медицина.

Сердюк, Л. З. (2014). Діагностика спрямованості мотивації учіння студентів у ВНЗ. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського: збірник наукових праць* (за ред. С. Д. Максименка, Н. О. Євдокимової). Миколаїв: МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2.12(103), 163-168.

Сердюк, Л.З. & Завірюха, В.В. (2018). Позитивна психотерапія в сприянні психологічному благополуччю особистості. *Актуальні проблеми психології*:

Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка. IX, 11. Київ; Ніжин : ПП Лисенко, 185-193

Сингаївська, І. В., & Лукаш, Ю. С. (2021). Психологічна допомога при вирішенні подружніх конфліктів. *Вчені записки Університету «КРОК»*, 1 (61) (Березень 2, 2021), 251-257. Доступно за URL: <https://snku.krok.edu.ua/vcheni-zapiski-universitetu-krok/article/view/397>.

Serdiuk, L. (2011). Psychological well-being of future specialists in the integrated educational environment and the factors of its formation. *Social welfare : interdisciplinary approach*, 1(1), 44-51.

REFERENCES

Andrieieva, T. V. (2005). *Psykholohyia sovremennoi semyi* [Modern psychology]: monohrafiya. Sankt-Peterburh : Mova.

Balakhtar, V. V. (2017). *Pedahohika i psykholohiia v sotsialnii roboti* [Pedagogy and psychology in social work]. Kyiv : Talkom.

Bandurka, O. M. & Skakun, O. F. (2002). *Yurydychna deontolohiia* [Legal deontology]: pidruchnyk Kharkiv : Vyd-vo NUVS.

Buzhynska, S. M. (2020). Simeini konflikty: prychny vynyknennia ta zasoby psykholohichnoi dopomohy. Theoretical and empirical scientific research : concept and trends [Family conflicts: causes and means of psychological assistance. Theoretical and empirical scientific research: concept and trends]: *Collection of scientific papers «ΑΟΗΟΣ» with Proceedings of the International Scientific and Practical Conference* (United Kingdom, Oxford, July 24, 2020) : Oxford Sciences Ltd.& European Scientific Platform, 2, 135-137.

Vasylchenko, O. M. (2016). Suchasni pidkhody do doslidzhennia simi u psykholohii [Modern approaches to family research in psychology]. *Pravnychiy visnyk Universytetu «KROK»*, 24, 221-228.

Vorontsova, O. V. & Daniechkina, Yu. (2006). Konfliktnist ta konfliktna kompetentnist osobystosti [Conflict and conflict competence of the individual]. *Zbirnyk naukovykh prats «Visnyk Natsionalnoho universytetu vodnoho hospodarstva ta pryrodokorystuvannia»*. Rivne, 3 (35). 302-307.

Kliap, M. I. (2014). Zmist konfliktolohichnoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv ta osoblyvosti yii formuvannia [Content of conflict-related competence of future specialists and features of its formation]. *Naukovyi visnyk UzhNU*, 1 (5).

Kruhla, T. O. (2017). Simeinyi konflikt. Prychny vynyknennia, poperedzhennia, vrehuliuvannia [Family conflict. Causes, prevention, regulation]. Ternopil: DVNZ «Ternopilskiy derzhavnyi medychniy universytet imeni I. Ya. Horbachevskoho MOZ Ukrainy», 71-74.

Miaher, V. K. & Myshyna, T. M. (1979). *Semeinaia psykhoterapyia. Rukovodstvo po psykhoterapyi* [Family psychotherapy. Guide to psychotherapy]. Tashkent: Medytsyna, 297-310.

Miasyshchev, V. N. (1995). *Psykholohyia otноshenyi* [Psychology of relationships]. Moskva: Ynstytut praktycheskoi psykholohyy, Voronezh: NPO MODЭK.

Piren, M. I. (2003). *Konfliktolohiia* [Conflictology]. Kyiv : MAUP.

Pezeshkyan, N. (1995). *Psykhoterapyia povsednevnoi zhyzny. Trenynh vospytanyia partnerstva y vzaymopomoshchy* [Psychotherapy of everyday life. Partnership and mutual assistance training]. Moskva: Medytsyna.

Serdiuk, L. Z. (2014). *Diahnostyka spriamovanosti motyvatsii uchinnia studentiv u VNZ* [Diagnostics of the orientation of students' learning motivation in higher educational institutions]. *Naukovyi visnyk Mykolaivskoho derzhavnoho universytetu imeni V.O. Sukhomlynskoho: zbirnyk naukovykh prats* (za red. S.D. Maksymenka, N.O. Yevdokymovoi). Mykolaiv: MNU imeni V.O. Sukhomlynskoho, 2.12(103), 163-168.

Serdiuk, L.Z. & Zaviriukha, V.V. (2018). *Pozytyvna psykhoterapiia v sprianni psykholohichnomu blahopoluchchiu osobystosti* [Positive psychotherapy in promoting the psychological well-being of the individual]. *Aktualni problemy psykholohii: Zbirnyk naukovykh prats Instytutu psykholohii imeni H.S. Kostiuka*. IKh, 11. Kyiv; Nizhyn : PP Lysenko, 185-193

Synhaiska, I. V., & Lukash, Yu. S. (2021). *Psykholohichna dopomoha pry vyrishenni podruznykh konfliktiv* [Psychological help in resolving marital conflicts]. *Vcheni zapysky Universytetu «KROK», 1 (61) (Berezen 2, 2021), 251-257*. Dostupno za URL: <https://snku.krok.edu.ua/vcheni-zapysky-universitetu-krok/article/view/397>.

Serdiuk, L. (2011). *Psychological well-being of future specialists in the integrated educational environment and the factors of its formation*. *Social welfare: interdisciplinary approach*, 1(1), 44-51.

V. Balakhtar, Yu. Voloshyna

CONFLICT LOGICAL COMPETENCE OF THE MARRIED COUPLE IN RESOLVING FAMILY CONFLICTS

Abstract

*The relevance of the study is determined by the need to resolve family conflicts as significant psychological problems that require resolution and cause activity of spouses aimed at overcoming contradictions or disputes in the family caused by various reasons. Solving conflicts in a married couple in today's crisis conditions by forming the family's conflict-related competence is especially in demand in the context of solving the researched problem. **The purpose** of the article is to determine the level of conflict-related competence and the significance of the properties of the conflict-competent behavior of spouses in resolving family conflicts. The research used a complex of theoretical **methods** of scientific knowledge (analysis, synthesis - allowed to characterize the main concepts of the research, analyze scientific sources; systematization and generalization - to formulate conclusions) and empirical (methodology "Assessment of the level of competence in conflict resolution", etc.). The sample consisted of 65 people, who*

were divided into groups depending on age, gender, place of residence, years of married life, and the number of children in the family.

The results of an empirical study of conflict competence of spouses are given. An insufficient level of its formation was revealed in more than half of the respondents (low).

According to the results of dispersion analysis, statistically, significant features of conflict competence were found depending on gender (men are more competent compared to women), place of residence (men in rural areas are characterized by higher indicators compared to men living in the city and women, regardless of the place of residence), the number of children in the family (the highest indicators of competence were found in men in families with 1 child and women in families with 2 children), years of married life (women are the most capable of resolving family conflicts, who have been married for more than 10 years and men from families with 5-10 years of experience) and others.

The need to develop and approve a program to promote the formation of conflict-related competence of spouses is seen as promising.

Keywords: conflict competence; spouse; family conflict.